

Aase Jensen

SKOMAGERBOLIG, LUKASSØSTRE OG OPVÆKST I ESRUM

Samtale februar 2018 med Birgit Farre og Elin Kirkegaard

"Jeg hedder egentligt Aase Barbro Jensen, men har aldrig brugt mit mellemnavn. Jeg er født i 1932, og da det var før retskrivningsreformen i 1948, staves mit fornavn ikke med bolle-å."

Vi sidder i "Østerlide", Esrum hovedgade 31, og er budt på kaffe hos Aase Jensen i det hjem, hvor Aase har haft adresse i hele sit liv. Hun er født her, hun har to yngre søskende (Kurt og Irma), og hendes forældre var Ester Jensen (1902-1979) og Albert Jensen (1900-1967).

Aase's forældre byggede huset 1931; et år før Aase blev født. Udover privat bolig rummede huset også en skotøjsforretning og et værksted i kælderen.

Det var fortrinsvis Aases mor, der passede forretningen. Herfra blev solgt nye sko og gummistøvler, og der kunne bestilles træsko, som Aases far fabrikerede i sit kælderværksted. Han lavede både spidssnuede træsko og kaptræsko - et håndslag, som han havde lært af en skomager i Græsted. Senere begyndte han også at forsåle sko. Ved siden af skotøjshandlen supplerede Aases far familiens indtægt ved blandt andet at gå med post på en lille rute i Esrum postdistrikt. Aase's far blev desværre allerede som 67 årig syg og døde, hvorefter moderen lukkede skomagerforretningen i 1968.

Baby Aase sammen med sin far og mor i 1932 på trappen til det ny opførte hus

Barn og ung i 1940'erne

Aase Jensen begyndte som syvårig i Esrum skole, hvor eleverne hver anden dag blev undervist i to lokaler; det første år i det lille lokale med lærerinden (Frk. Nielsen), og "de store" blev i det store lokale undervist af læreren (Foght Hansen). Han var flink, og der var altid ro i klassen. Ved siden af stillingen som skolelærer var han også kordegn i Esbønderup kirke. Aase husker timerne i dansk, regning og bibelhistorie; men særligt geografi, hvor undervisningen skete ud fra et Danmarks- og Verdenskort hængende ned fra loftet, var spændende.

I fritiden legede Aase med de andre skolebørn; piger såvel som drenge. De mødtes ofte på "hjørnet", dvs. i hovedgadens sving udenfor skolen. Af legekammerater husker hun blandt andet savværkets søn Peter Bornø, gartnerens søn John Erik og Birgit, der egentlig kom fra Hellerup; men som ofte ferierede hos sin bedstemor i Esrum. Hun blev i øvrigt flere år senere gift med John Erik fra gartneriet.

Udendørs blev der ofte leget skjul og tagfat, ligesom de legede "gemme" på savværket. Indendørs spillede de meget hyppigt brætspillet "Matador", der var helt nyt dengang.

Om vinteren kælkede Aase sammen med mange andre piger og drenge på slagter Robert Andreasens marker; dér hvor det nuværende beboelsesområde "Esrum Park" ligger, og hvor en stor velegnet kælkebakke skrånede ned mod Esrum å.

Aases søster Irma og svigerinde på trappen foran hjemmet - Skotøjshandlen i huset "Østerlide" - på hjørnet af hovedgaden (nu "Esrum Hovedgade") og nyvejen (nu "Bytoften")

Uddannelse og beskæftigelse

Efter endt skolegang i Esrum fortsatte Aase på Græsted skole for at tage præliminæreksamen (realeksamen) over 4 år. Aase's far betalte 7 kr. om måneden for skolegangen i Græsted, fordi hun var "udensogns". Aase påbegyndte uddannelsen i foråret 1945 (skiftedag i april), gik til eksamen hvert år, og aflagde slutprøven for den særlige eksamenskommission som næsten 17 årig i foråret 1949.

Aase Jensen kom herefter i lære som kontorelev på Esbønderup sygehus. På daværende tidspunkt var sygehusets administration kun tilknyttet en inspektør, en kontorassistent samt Aase som elev. Men stedets behov for personale blev større, og efter endt elevtid blev Aase fastansat. Hun fungerede godt i jobbet, og hun fortsatte i administrationen på Esbønderup sygehus i godt og vel 40 år. Aase sluttede som overassistent i 1995, hvor hun forlod arbejdsmarkedet for at nyde sit otium.

Lukassøstre og søster Kirsten

Fra hjemmet med skotøjshandlen husker Aase specielt, at de havde lukassøstre som logerende. Aases forældre havde over tid to lukassøstre boende på 1. sal; og de hed paradoksalt nok begge to Kirsten.

Mange Lukassøstre havde på den tid deres virke i Nordsjælland. Der var lukassøstre i Hornbæk, Søborg, Gilleleje, Blistrup, Græsted, Helsingør og i Esrum; hvortil den første kom i 1920.

Lukassøstre var uddannede diakonisser/sygeplejersker fra Sankt Lukas Stiftelsen i Hellerup. De fungerede som hjemmesygeplejersker på egnen, hvor de cyklede rundt i alt slags vejr og ydede pleje og omsorg hos fødende, syge, ældre (sårpleje mv.) og hos særligt forarmede borgere. Lukassøstrene vågede også meget ofte hos døende. De havde en stor

Den første Lukassøster i Esrum - søster Kirsten (Houmøller) (1881-1967)

social funktion; næstekærlighed var helt centralt i arbejdet. De var kristne og kom i folkekirken.

Lukassøstrene var flittige; samtidig levede de meget spartanske. Deres "arbejdsuniform" var altid en lyseblå kjole og en hvid kappe som hovedbeklædning. Til fest bar de sorte kjoler. De fik løn (lommepenge) af Lukasstiftelsen, der også gav tilskud til rejser mv. Kommunen betalte ind til Lukasstiftelsen, som tillige modtog en del donationer.

I Esrum by og omegn fungerede der gennem tiden flere Lukassøstre; blandt andet søster Dorthea og søster Ruth. Den allerførste Lukassøster, der kom til byen var søster Kirsten (Houmøller) (1881-1967), og hun flyttede som midaldrende ind hos Aases forældre i 1930'erne, da Aase var helt lille. Denne første søster Kirsten var en gæv jyd, og det helt særlige ved hende var, at hun drog usædvanlig stor omsorg for de mest fattige. Hun virkede i området indtil 1942, hvor hun gammel og nedslidt "flyttede hjem til Lukas" på Sankt Lukas Stiftelsen i Hellerup.

En ny søster Kirsten var kommet til Esrum, og hun indlogerede sig også hos Aases forældre i skomagerboligen "Østerlide". Denne nye søster Kirsten var ung; men også hun udførte med stor flid rækken af uundværlige sygeplejefunktioner. Hun var et lyst menneske; en livsglad pige, der sang og spillede meget. Hun var ungdommelig, hvilket blandt andet kom frem, da hun fik omsyet sin lyseblå arbejdskjole til en kortere længde. Denne søster Kirsten og Aase blev gode veninder, og de holdt kontakt med hinanden indtil søster Kirstens død.

Officielle og private erhverv i byen

Aase Jensen erindrer, hvordan Esrum i sidste halvdel af 1900 tallet var præget af et forskelligartet liv.

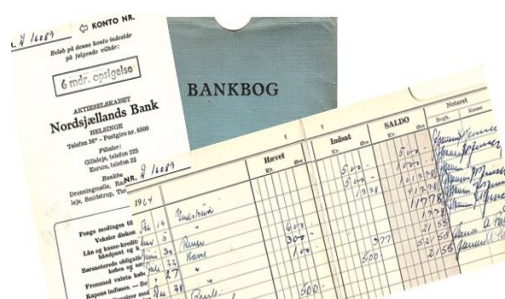

Telefonister fra Esrum telefoncentral

Telefoncentralen havde en betydningsfuld funktion. Den første central lå i Esrum hovedgade 7, men den blev senere erstattet af en ny telefoncentral i Esrum hovedgade 5. Forskellige kvinder fra byen har gennem tiden manuelt betjent centralen i Esrum, hvor de fra et omstillingsbord med kabler forbandt de abonnenter, der ringede op, med de abonnenter, der ønskedes forbindelse med. Aase husker, at hendes forældre i skomagerboligen havde tlf. nr. 44; Esromgaard havde tlf. nr. 1; Esrum kro havde tlf. nr. 2; Esrum dampbageri havde tlf. nr. 4; Pension Eskild havde tlf. nr. 11 og gartneren havde tlf. nr. 64.

Nordsjællands bank, filial Esrum havde tlf. nr. 22, og den lå i Esrum hovedgade 10. Hver gang penge blev indsat eller hævet, blev det personligt noteret i bankbogen med to forskellige underskrifter fra henholdsvis "bogholderi" og "kasse". Nordsjællands bank i Esrum blev senere erstattet af Handelsbanken på samme lokation.

Den lokale **sygekassebestyrer** i Esrum boede i Klostergade, og sygekassens opkræver Willumsen gik herfra rundt fra hus til hus og inddrev det lovpligtige månedlige beløb, der blandt andet sikrede lægehjælp ved eventuel sygdom.

Bankbog fra Nordsjællands bank, filial Esrum 1964

Postkontoret havde, da Aase Jensen var yngre, til huse på klosteret; først i den gamle del på 1. sal og senere i øst længen til klosteret. Herfra bragte flere postbude på cykel forsendelser ud to gange om dagen i Esum postdistrikt. Aases far, Albert Jensen, arbejdede således også som post ved klosterets postkontor fra omkring 1938.

I Esum var der under Aase Jensens opvækst et pulserende privat erhvervsliv. Ud over **kroen** og det store **dampbageri** var byen kendt for sine **smedjer** og ikke mindst for sine **skræddere**. Alene i Esum hovedgade kan Aase huske tre forskellige gode skræddere.

Slagtererhvervet var også iøjnefaldende. Der var slagtermester Kaj Pedersen i Klostergade 8 (nu nedrevet); slagter og kreaturhandler Petersen i "Villa Rosa", Esum hovedgade 19 samt på Ålykkevej 7 slagtermester Robert Andreasen, som både slagtede dyr og forarbejdede kødvarer. Da Aase var 15-16 år byggede Robert Andreasen desuden "højhuset" i Esum hovedgade 25 - indrettet med både privatbeboelse (i de øverste etager) og forretninger (i bunden). Den ene forretning blev en overgang varetaget af en slagter Levin, husker Aase.

Esum Købmandshandel på hovedgaden overfor kroen i 1950'erne

Esum havde i midten af 1900 tallet to fremtrædende **købmandsforretninger**, der begge lå i hovedgaden, fortæller Aase Jensen. De sidste købmænd var henholdsvis Arne Finnedal i forretningen på Esum hovedgade 9 og Carl Andersen i det dengang meget flotte hus på Esum hovedgade 15, som allerede i 1898 var blevet bygget på den gamle arrest grund.

Afrunding

Aase Jensen afslutter vores samtale med at mindes, hvordan man fra hendes stue i den tidligere skomagerbolig havde direkte udsyn til kroens smukke engområde med blomster og roligt græssende heste (blandt andet Savværkets heste/pony). I midten af 1970'erne blev roen afløst af støjende maskiner, der piloterede området, hvorpå der blev bygget en række nye idylliske "Fiskerhuse", som stod færdige i 1977. Esrum kros eng blev til beboelsesområdet "Kroengen".

Vi afrunder besøget hos Aase Jensen med at spørge interesseret til et maleri i stuen af Esrum kunstneren Arnold Olsen. Det er et maleri af "Sandporten" ved nordenden af Esrum Sø. Aase fortæller, at billedet vækker minder fra hendes barndom, hvor hun og hendes søskende ofte om søndagen gik tur sammen med deres far; enten ud til "Rishavegård" mod Snævert skov eller ned til Esrum sø for at nyde den smukke udsigt over søen ved "Sandporten".

Aase Jensen ved sit oliemaleri "Sandporten" af Esrum kunstneren Arnold Olsen